

Mødet den 10. Septbr. 1908.

Fraværende: Harald Jensen.

1. (J. Nr. 293—1908). Cirkulære fra Ministeriet for offentlige Arbejder om Tidsfristen for Indsendelse af den aarlige **Indberetning** om Forandringer ved Havnene.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 285—1908). Meddelelse om, at Blikkenslagerarbejdet m. m. ved Forlængelsen af det i 1903 opførte **Rensehus** paa Gasværket efter afholdt Licitation ved skriftlig Votering er overdraget til Blikkenslager Chr. Lorentzen for 2042 Kr.

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 289—1908). Skrivelse fra Aarhus Stiftamt om Valg af en Mand til for Treaaret 1908—09—10—11 at afgive Indberetning om Priserne paa Korn m. m. til **Kapitelstakstens Fastsættelse**.

Købmand Martin Hansen genvalgtes.

4. (J. Nr. 189—1908). Forslag fra Esbjerg Byraad om Oprettelse af en **Forening for kommunale Gas-, Vand- og Elektricitetsværker**.

Vestesen meddelte, at Belysningsudvalget ikke kunde indse Nyttens af at gaa med til Oprettelsen af en saadan Forening, dels fordi Beslutninger angaaende Fællesindkøb af Kul, som Foreningen mulig maatte tage, ikke kunde være for-

bindende for de forskellige Byraad, og dels fordi der allerede eksisterede en saadan Forening, der omfattede en stor Del tyske Byer, og hvoraf saavel København som Aarhus var Medlem. Denne Forening udgav en Statistik, hvoraf man kunde se alle Spørgsmaal af Interesse, og hvoraf hvert Gasværk, der var Medlem af Foreningen, kunde se sin økonomiske Stilling i Forhold til de andre i Foreningen værende Værker.

Det vedtoges at svare overensstemmende med Udvalgets Erklæring.

5. (J. Nr. 269—1908). Indstilling om Bevilling af 2820 Kr. til Forandring af **Varmeapparatet i »de gamles Hjem«**. 2. Behandling.

Formanden meddelte, at Budgetudvalget indsaa, at Forandringen snarest maatte foretages, og derfor indstillede, at Udgiften afholdtes som Overskridelse paa Alderdomsunderstøttelsens Konto for indeværende Aar. I Anledning af de i sidste Møde faldne Udtalelser om Kommunens Varmeapparater havde han henvendt sig til Stadsingeniøren, fra hvem der formentlig allerede til næste Møde vilde foreligge en Indberetning.

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 3 2, 3 og 4 —1908). Til 2. Behandling forelaa Indstillinger om **Efterbevilling** af Overskridelser paa Alderdomsunderstøttelsens, Fattigvæsenets og Skolevæsenets Konto.

Efterbevilling meddeltes.

7. (J. Nr. 25—1908). Indstilling fra Budgetudvalget om, at der stilles 380000 Kr. til Skoleudvalgets Disposition til Opførelse af **den ny Borgerskole**, og at Byraadet til Indenrigsministeriet indgiver Andragende om, at Udgiften maa afholdes af Laan.

Indstillingen vedtoges.

8. (J. Nr. 3⁵—1908). Indstilling fra Belysningsudvalget om **Efterbevilling** af Overskridelser paa Belysningsvæsenets Konto for Aaret 1907—08.

V e s t e s e n beklagede, at Belysningsvæsenets Regnskab ikke fremtraadte med det budgetterede Overskud, hvori der manglede 22552 Kr. 10 Øre, hvorfor Udvalget anmodede om Efterbevilling. Det havde vist sig, at der var solgt 11 % mere Gas end forrige Aar, medens der kun var paaregnet en Stigning af 5 %, og Stigningen for Elektricitetsværkets Vedkommende, som var ansat til 7 %, var endnu større, idet Forbruget havde været 18 % større end forrige Aar. Grunden til, at Budgettet ikke kunde holdes, maatte søges i Kulprisernes stærke Stigning, som havde foranlediget, at Merudgiften til Kul havde været 36 % større end kalkuleret. Endvidere var der for Gasværkets Vedkommende en Overskridelse paa 17000 Kr. til Rørledninger. Denne Overskridelse hidrørte dels fra, at Bevillingen til Mindegade blev ændret til Vesterbro, og dels fra de mange Omlægninger i Byen, særlig i Nørrealle. Nu var der jo imidlertid vedtaget en Ordning, hvorved Belysningsvæsenet blev fri for den Slags uforudsete Udgifter, saa fremtidig vilde Belysningsvæsenet have disse Udgifter paa sit Budget. Forskellige Overskridelser til Lade- og Trækapparater samt til Kulskurets Forlængelse var i sin Tid bevilget af Byraadet. Elektricitetsværket havde 11000 Kr. Overskridelse paa Maalere og Ledninger og 12325 Kr. paa Buelamper og Kulspidser, deraf de 5000 Kr. til »Vennelyst«. Uforudsete Overskridelser androg 8306 Kr. hvori var indbefattet de 5000 Kr., der var stillet til Disposition for Anskaffelse af Motorer, og som altsaa blev refunderet. For i nogen Grad at imødegaa Kulprisernes Forhøjelse havde

Udvalget forhøjet Kokespriserne fra 1 Kr. 85 Øre til 2 Kr. Skulde Overskridelsen paa Kulkontoen helt have været udjævnet ad den Vej, maatte Kokesprisen sættes til 2 Kr. 40 Øre, men Udvalget gik ikke gerne til saa betydelig en Stigning.

J a k o b J e n s e n gjorde gældende, at Prisen paa de færdige Produkter burde stige, naar Raaprodukterne steg. Det saa nu ud til, at Gasværket kunde producere Kokes billigere end Englænderne, men Grunden dertil maatte vel ligge i, at Værdien førtes over paa Gassen.

Overgik til 2. Behandling.

9. (J. Nr. 210—1908). Andragende fra **Landsudstillingens historiske Udstilling** om pekuniær Støtte.

J a k o b J e n s e n meddelte, at det særlig var Billeder af tidligere Borgmestre og Byraadsmedlemmer, man agtede at anskaffe. Der havde tidligere været talt om at anskaffe saadanne Billeder til Ophængning i Raadhuset, og her var en nem Maade at faa denne Tanke realiseret paa. Han skulde derfor anbefale, at der blev bevilget en Sum.

Der bevilgedes 600 Kr.

10. (J. Nr. 278—1908). Andragende fra Bestyrelsen for »Aarhus Cigarhandlerforening af 1896« om Dispensation fra Loven af 4. Juni 1908 angaaende **Butikkernes Aftenlukning**, saaledes at de faar Tilladelse til de fem første Ugedage at holde aabent til Kl. 11 Aften.

F o r m a n d e n meddelte, at Butikker efter Loven skulde være lukket fra Kl. 8 Aften til Kl. 4 Morgen. Dog kunde der ved en af Ministeriet approberet Vedtægt dispenseres fra denne Bestemmelse.

M i k a e l J o h a n s e n anbefalede at nægte Tilladelsen. Der var nu i mange Aar arbejdet paa at faa en tidligere Lukketid, saa det vilde

være et Tilbageskridt at imødekomme Andragerne. Desuden var Cigarhandelen for mange kun en Bigeschæft, som Hustruen passede, og som var de næringsdrivende til Skade. De aller fleste Cigarhandlere handlede ogsaa med Spiritus, og skønt dette ikke maatte sælges efter Kl. 8, selv om der blev dispenseret, maatte det dog forudsættes, at der i en snæver Vending ogsaa gik noget med af det. Endelig kunde der fremhæves, at ikke alle Cigarhandlere ønskede en senere Lukketid.

S i m o n s e n mente, at Spørgsmaalet var, hvor meget en saadan Dispensation kunde gribe ind i andre Næringer, der ikke kunde faa Tilladelse til en senere Lukketid. Det kunde saaledes tænkes, at Urtekræmmerne følte sig brøstholdne, hvis Cigarhandlerne fik Lov til at holde aaben til K. 11. Da Sagen imidlertid var fremkommet noget pludselig, maatte det synes at være heldigst at udsætte den i otte Dage, saaledes at de, der muligvis mente sig brøstholdne, kunde faa Lejlighed til at udtale sig. Kom der saa til den Tid ingen Indvendinger, syntes der ikke at være Grund til at nægte Dispensationen, skønt der i og for sig nok kunde være Betænkeligheder ved at give en enkelt Gren af de handlende en Tilladelse som den ønskede.

F o r m a n d e n ansaa det for heldigst at nedsætte et Udvalg til at udarbejde Forslag til en Vedtægt, hvis Byraadet da kunde gaa med til at give Dispensation.

J u l. A n d e r s e n betragtede Loven som en god Lov og var derfor dobbelt betænkelig ved allerede nu inden dens Ikrafttræden at begynde at lave om paa den. Lukketiden burde desuden snarere sættes tidligere f. Eks. til Kl. 6 eller 7, særlig da det ikke drejede sig om Salg af en Nødvendighedsartikkel. Den sene Lukketid kunde føre

til Misbrug for Børns Vedkommende og blev ogsaa en Favorisering af en enkelt Klasse næringsdrivende. Han maatte antage, at Cigarhandlerforeningens Bestyrelse mente de fem sidste Dage i Ugen og ikke de fem første, for Søndag kunde der da fornuftigvis ikke være Tale om.

Nørgaard kunde ikke se nogen Anledning til at dispensere. Det var retfærdigst, at alle blev behandlet ens, og Formanden for Handelsforeningen af 1887 havde overfor ham hævdet, at en senere Lukketid for Cigarhandlerne vilde være en Uretfærdighed overfor Handelsforeningens Medlemmer. Han vilde derfor opfordre Byraadet til at afvise Andragendet.

Müller slog fast, at Tobak ingen Livsfornødenhed var, og at Hensynet til Børnene maatte medføre, at Andragendet blev nægtet.

Mikael Johansen spurgte, om Hr. Simonsen efter de faldne Udtalelser vedblivende ønskede Sagen udsat.

Jakob Jensen foreslog at afvise Andragendet.

Simonsen havde efter de givne Oplysninger intet imod at tage sit Forslag tilbage.

Det vedtoges at svare afslaaende.

11. (J. Nr. 6⁴—1908). Det foreliggende Forslag fra 8. Regiment om, at en **Samlingsstue for Officerer** inddrages til Brug for Intendanten som Skrivestue, tiltraadtes.
12. (J. Nr. 9⁵—1908). Skrivelse fra Indenrigsministeriet med Forespørgsel om, hvorvidt Byraadet kan gaa ind paa, at den **Kvartergodtgørelse**, der tidligere er udbetalt af Kommunen til Underofficerer og ligestillede, indtil videre afløses med et fast aarligt Beløb paa 4350 Kr.

Det vedtoges at svare bekræftende.

13. (J. Nr. 9⁶—1908). Indstilling fra Indkvarteringskommissionen om, at **Indkvartering** og Bespising af Mandskab den 27. og 28. September og den 8. Oktober sker paa Kaserneerne.

Formanden meddelte, at der den 27. og 28. September samt den 8. Oktober skulde indkvarteres 2—3000 Mand. Dette vilde for Borgerne betyde en ikke ringe Ulejlighed og Byrde, som delvis vilde kunne undgaas ved at indkvartere en Del af Styrken paa Kaserneerne. Kommissionen havde udarbejdet et Overslag over de dermed forbundne Udgifter, som viste sig at være ca. 4000 Kr., men Indtægten vilde blive godt 1500 Kr., saa den egentlige Udgift vilde kun blive 1470 Kr.

Mikael Johansen takkede Indkvarteringskommissionen for Forslaget. Man var med dette inde paa den rette Vej, og forhaabentlig vilde der snart blive arbejdet videre, saaledes at Indkvarteringen blev en Sag, der vedrørte alle Byens Borgere og ikke alene Grundejerne.

Formanden mente, at der paa Grund af de ekstraordinære Forhold kunde være Grund til at slutte Sagen i nærværende Møde, skønt den egentlig skulde til en 2. Behandling.

Indstillingen vedtoges.

14. (J. Nr. 234—1908). Skrivelse fra Slagtehusudvalget angaaende Forslag fra Justitsministeriet til Regulativ vedrørende **Renlighed i offentlige Slagtehus**e m. v.

Filtenborg meddelte, at Udvalgets Forslag gik ud paa, at Tobaksrygning i Slagterier blev forbudt, og paa, at der ikke skulde fordres Vadsugning i varmt Vand.

Jakob Jensen syntes ikke, at Bestemmel-

sen om, at Arbejderne skulde vadske sig i varmt Vand, ikke burde stryges.

F i l t e n b o r g fandt det kedeligt at gøre Regulativet saa strengt, at det ikke blev overholdt, særligt da Vadskning i koldt Vand var fuldt betryggende.

V e s t e s e n foreslog, at Kønssygdomme udtrykkelig blev nævnt, saaledes at Folk, der led deraf, ikke maatte beskæftiges i Slagterier. Personer med Kønssygdomme burde fuldstændig udelukkes fra al Salg og Behandling af Næringsmidler.

M ü l l e r støttede Hr. Vestesens Forslag. Bestemmelserne var i den Henseende vel vage i Regulativet, og man kunde ikke udtale sig tydeligt nok overfor den Samfundssvøbe, Kønssygdommene var.

J a k o b J e n s e n vilde meget beklage, om Bestemmelsen om Vadskning i varmt Vand ikke kunde overholdes, for Regulativets andre Bestemmelser var dog langt strengere, og Slagtehuset kunde let opstille en Varmtvandshane.

J u l . A n d e r s e n gjorde opmærksom paa, at de Fedtstoffer, hvormed der var Tale, let kunde afvadskes i koldt Vand.

Indstillingen vedtoges, idet det tillige vedtoges at henstille til Ministeriet, at Kønssygdomme udtrykkelig nævnes blandt de Sygdomme, der udelukker fra Beskæftigelse ved Slagtning m. v.

15. De foreliggende Andragender til Justitsministeriet fra

a. (J. Nr. 206—1908). Købmand Kaempffe og

b. (J. Nr. 223—1908). Købmand G. Henckel om Tilladelse til at anvende Slagteaffald af Svin til **Pølsefabrikation** kunde overensstemmende med Slagtehusudvalgets Indstilling ikke anbefales.

16. (J. Nr. 117—1908). Indstilling fra Brandkommis-

sionen om Bevilling af 31000 Kr. til Anskaffelse af en **Elektroautomobil**.

Formanden gjorde opmærksom paa, at Sagens pekuniære Omfang var ret betydelig, og at det vilde være stridende med det hidtil fulgte Princip at optage saa stort et Beløb paa indeværende Aars Budget.

Samuel sen oplyste, at Brandkommissionen paa sin Rejse i Tyskland havde set saa meget, at det kunde anbefale Anskaffelsen af Elektroautomobilen, der var det billigste af alle Brandapparater. Vel var Udgiften ret stor, men den kunde nok gaa ind paa næste Aars Budget, da Automobilen skulde bestilles 5—6 Maaneder, før det skulde leveres. Kommissionen havde kørt med den Slags Automobiler og vidste derfor, at de manøvrerede udmærket. Desuden kunde det bemærkes, at Brandvæsenets Stige var af en saadan Beskaffenhed, at den var livsfarlig, og Mandskabet var bange for at gaa op i den. Det var dens Omforandring til Transport ved Hesteforspand og Kørselen, der havde gjort den vaklevorn. Anskaffelsen af Automobilen vilde betyde en Mindreudgift til Brandvæsenet paa over 4000 Kr. aarlig.

Nørgaard troede nok, at Anskaffelsen af Elektroautomobilen var en god Foranstaltning, og nærede ingen Tvivl om, at Byen skulde anskaffe det, saa han kunde godt tiltræde Forslaget om at optage Beløbet paa næste Aars Budget. Han kunde dog tænke sig, at man kunde faa det paa-gældende Firma til at sætte Automobilen, som vel maatte være en gangbar Vare, i Arbejde paa forventet Bevilling. Saa kunde man faa det til omtrent samme Tid.

Jakob Jensen var stemt for at gaa med til Anskaffelsen, særlig da den gamle Stige var

saa svag som fremhævet. Han havde dog den Opfattelse, at den gamle Stige vedblivende skulde bruges til Reserve. Posten var vel stor til at komme paa Budgettet og burde derfor tages af Laan, særlig da Automobilten nok kunde holde gennem mange Aar. Han henstillede at sende Sagen til Budgetudvalget.

Simonsen havde haft den Opfattelse, at Hesteholdet helt skulde bortfalde, naar der blev anskaffet en Automobil, men saa nu, at der alligevel skulde holdes nogle Heste, og at den gamle Stige vedblivende skulde bruges om end kun til Reserve. Besparselsen kunde altsaa ikke blive ret stor, for der kunde vel ikke spændes noget til Automobilten, saaledes at Hestene blev helt overflødige.

Samuel sen forstod ikke, hvorledes en Automobil skulde kunne trække alle Redskaberne. Der havde kun været Tale om at spare et Spænd Heste. Fabrikken s Risiko ved at sætte Automobilten i Arbejde paa forventet Bevilling vilde vel ikke blive stor, men der maatte dog gøres opmærksom paa, at da Automobilten skulde være en Forening af en Stige og en Sprøjte, var det ikke helt en gangbar Vare.

Mikael Johansen anmodede om, at Byraadet nu enten bevilgede Pengene eller udtalte, at Brandkommissionen kunde bestille Automobilten, som man maatte have for at komme hurtig frem med Stigen, og fordi det var vanskeligt at køre hurtigt med Heste paa Asfalten. Da man sparede ca. 4300 Kr. aarlig, var Anskaffelsen en meget god Forretning. Det vilde være urigtigt at skille sig af med alle Hestene, da der kunde komme Brand flere Steder, og man altsaa maatte have en Reserve. Af Hensyn til Udstillingen vilde det

ogsaa være af Betydning at have Automobilen, som nødvendigvis maatte bestilles nu, hvis man skulde have det til 1. Maj. Han kunde anbefale, at man nu gav Brandkommissionen den ønskede Bemyndigelse og saa henviste Sagen til Budgetbehandlingen.

Filtenborg var ikke sikker paa, at elektrisk Drivkraft var den bedste; den vilde i alt Fald blive meget dyr, da Akkumulatorerne stadig skulde fornyes.

Vestesen troede nok, at Elektroautomobiler var formaalstjenlige i store Byer, hvor de ofte kom ud, men i Byer som Aarhus, hvor de kunde komme til at staa ubrugt i mange Uger, kunde det af Hr. Filtenborg paapegede Forhold nok komme til at spille en Rolle. Eksplosionsmotorerne havde derimod i og for sig ingen Skade af at staa i nogle Uger. Han ønskede at vide, om Kommissionen havde overvejet, om Aarhus var stor nok til at anskaffe en Elektroautomobil.

Simonsen troede efter de faldne Udtalelser ikke paa nogen Besparelse. Anskaffelsen var vel endog kun Begyndelsen til nye Krav om 3—4 faste Svende, saaledes at baade den nye og den gamle Stige kunde betjenes.

Mousten havde Følelsen af, at det vilde være fordelagtigt at vente noget med Anskaffelsen, da der sandsynligvis snart frenkam Forbedringer. Den gamle Stige saa helt godt ud, og der sagdes da ogsaa kun i Indstillingen, at den var ikke ufarlig, men ikke at den var livsfarlig.

Samuelson vilde saa sige, at den gamle Stige var livsfarlig. Der laa absolut intet skjult bag Forslaget. Det var rigtigt, at der her ikke vilde blive saa mange Udrykninger som i store Byer, men samme Forhold vilde ogsaa være til

Stede for en Dampsprøjte. Paa Brandstationen maatte der nødvendigvis opstilles en Dynamo til Ladning af Akkumulatorerne.

Nørgaard maatte minde om, at det ved Budgetbehandlingen blev gjort gældende, at naar der blev antaget en Mand mere, var der intet i Vejen med den gamle Stige.

Jakob Jensen ønskede oplyst, hvor meget Strømforbrug der skulde anvendes.

Samuel sen mente, at Strømforbruget let kunde udregnes. Der var antaget en Mand mere, for at Stigen kunde rykke ud samtidig med Sprøjten, og ikke fordi Stigen var livsfarlig.

Jakob Jensen kunde anbefale Elektroautomobilen, fordi den var lettere at betjene end en Benzinautomobil.

Filtenborg bad Hr. Samuel sen, naar Beregning over Strømforbruget blev fremlagt, tillige at faa oplyst, hvor meget det kostede at holde Akkumulatorerne i Spænding.

Mikael Johansen hævdede, at den gamle Stige var livsfarlig. Brandkommissionen havde brugt et mildt Udtryk for ikke at forskrække Mandskabet.

Nørgaard maatte af Hensyn til Mandskabet fastholde, at Brandinspektøren havde udtalt, at naar der kom en Mand mere, var Stigen ikke farlig.

Formanden syntes ikke godt, man kunde give Brandkommissionen den ønskede Bemyndigelse, før Sagen havde været i Budgetudvalget.

Sagen overgik til 2. Behandlingen og henvistes til Budgetudvalget.

17. (J. Nr. 286—1908). Rapport over **Kontrolmaaling**er paa **Sporvejslinien** i Juli Maaned d. A.

Til Efterretning.

18. (J. Nr. 253—1908). Indstilling fra Brolægningsudvalget om Brolægning af **Bruunsgade** fra Jægergaardsvej til Hallsvej. 2. Behandling.

Formanden meddelte, at Budgetudvalget ikke skulde modsætte sig Gadens Omlægning, hvis Brolægningsudvalget stærkt holdt derpaa.

Vestesen oplyste, at Merudgiften til Gadens Regulering og Omlægning vilde blive 13000 Kr. Gaden var ved at blive en Hovedgade, og Udvalget vilde gerne have Forholdene ordnet under et. Hvis Byraadet vilde gaa med, maatte det ske snart, da den gode Arbejdstid om ikke ret længe var omme, og da en Strækning af Spanien samtidig var under Arbejde.

Mousten var mest tilbøjelig til at nøjes med Cyklestriberne, men skulde som Medlem af Budgetudvalget ikke modsætte sig Gadens Omlægning, naar Brolægningsudvalget ønskede denne. Det var vel ikke Meningen, at Kommunen skulde betale de 600 Kr., der skulde anvendes paa Sporvejen i Anledning af Gadens Regulering, for efter Koncessionen skulde Selskabet finde sig i de Forandringer ved Gaderne, som Byen lod foretage. Dersom Selskabet ikke vilde betale de 600 Kr., kunde Kommunen forlange Driften standset, medens Gaden blev omlagt.

Samuelson anbefalede Bruunsgades Omlægning, da Brolægningen var slet og højst kunde gaa et Aar endnu. Samtidig maatte han henstille til Brolægningsudvalget at tage flere Folk i Arbejde, end Tilfældet var for Tiden i Frederiksalle, hvor der som Regel kun var 2—3 Mand i Arbejde.

Jakob Jensen fandt det ikke heldigt at kalde for mange Arbejdere til, naar de om faa Maaneder vilde være arbejdsløse. Han var stemt

for at give Udvalget Bevillingen, men ønskede Gadens Profil rettet noget mere, hvis det kunde lade sig gøre.

Vestesen lovede, at Udvalget skulde faa Gadeprofilen saa ret som mulig, men det maatte erindres, at man ved Hallsvej var bundet af Broen. Grunden til, at der for Tiden var saa faa Mand i Arbejde ved Frederiksalle, maatte dels søges i, at Arbejdskraften maatte spredes, da der var en Mængde Arbejder i Gang, og dels i at Arbejderne i det ustadige Vejr gik hjem. Stadsingeniøren havde erklæret, at det ikke var muligt at skaffe en eneste Mand mere, og Udvalget skulde vel vogte sig for at kalde for mange sammen for ikke senere at skabe for megen Arbejdsløshed. Med Hensyn til Udgiften ved Sporet i Anledning af Gadens Omprofilering maatte det bemærkes, at det vilde være vanskeligt at komme til Selskabet med enhver lille Udgift, og at det vilde være vel groft at standse Trafikken for den Sags Skyld. Der burde ikke vises Smaalighed fra nogen af Siderne.

Simonsen ønskede Gaden ombrolagt, men kunde kun gaa med paa den Betingelse, at den virkelig blev omreguleret. Efter den foreliggende Plan blev der kun fyldt lidt i et Par Huller, og det syntes, som om Gaden vilde faa to Knæk. Een Stigning vilde være heldigere og se bedre ud end to; maaske vilde der saa gaa nogle Tusinde Kroner mere med, men det fik være, hvis det var nødvendigt. Skulde Gaden ikke ordentlig reguleres, maatte han holde paa, at man foreløbig kun lagde Cyklestriberne.

Olesen kunde anbefale Udvalgets Forslag, da Gadens Omlægning var nødvendig af Hensyn til den stærke Trafik. I Anledning af en Hen-

vendelse, der var sket til ham, ønskede han at spørge Brolægningsudvalgets Formand, om Aabningerne i det ny Rækværk paa Bruunsbro ikke var vel store, saaledes at det kunde befrygtes, at Smaabørn kunde falde igennem.

S a b r o e maatte modsætte sig Arbejdets Udførelse, hvis der var Mangel paa Arbejdskraft. Den Slags Arbejder kunde vente til daarlige Tider, for det vilde være urigtigt at lokke en Mængde unge Mennesker fra Landet herind.

S a m u e l s e n havde ikke ønsket udenbyes Arbejdskraft indkaldt, men kun henstillet til Udvalget at koncentrere Arbejdskraften bedre, saaledes at hver Gadestrækning for sig kunde blive hurtigere færdig.

M o u s t e n syntes ikke, det kunde kaldes smaaligt at forlange de 600 Kr. af Selskabet, som havde Penge nok.

V e s t e s e n gjorde opmærksom paa, at kun een Stigning vilde være imod al god Ingeniørkunst, som først og fremmest søgte at have jævne Stigninger. Den foreliggende Profil var nærmest kun et Nivellement, eftersom det paa Grund af den knappe Tid ikke havde været muligt at udarbejde en egentlig Profil; men Reguleringen skulde blive saa god som mulig. Han kunde oplyse Hr. Olesen om, at Udvalget havde tænkt paa det af Hr. Olesen paatalte Forhold, og at der var et Net til at dække Hullerne i Arbejde. Det var vanskeligt at koncentrere Arbejdskraften ret meget, da de forskellige Entreprenører skulde i Arbejde samme Sted efter hinanden. Hr. Sabroes Bemærkning forstod han næppe, da Udvalget jo netop havde oplyst, at det ikke ønskede at trække for mange Arbejdere til, og at det søgte at fordele Arbejdet over saa lang en Periode som mulig.

Indstillingen vedtoges, saaledes at Brolægningsudvalget bemyndigedes til straks at lade de paa-gældende Arbejder udføre, og saaledes at Spørgs-maalet om Udgiftens Afholdelse henvistes til næste Budgetbehandling.

19. (J. Nr. 233—1908). Spørgsmaal om Beliggenheden af den ny **Pavillon ved Ørnereden**.

Sagen udsattes.

20. Forslag til en ny **Pavillon i »Vennelyst«**.

J u l. A n d e r s e n erindrede om, at Byraadet havde vedtaget at lade opføre en Pavillon til højst 30000 Kr. Der forelaa nu to Forslag til en Pavillon, hvorefter denne efter det ene vilde koste 32000 Kr. efter det andet 30000 Kr. De to Forslag var i Virkeligheden kun eet, idet Bygningen var den samme med Undtagelse af, at der i den til 32000 Kr. var taget Toiletterum og Garderobe med. Afdøde Fabrikant Lottrup og Taleren havde straks skønnet, at begge Planer var absolut uantagelige, og de havde derfor anmodet Arkitekten om at udarbejde et tredje Forslag, hvis Udførelse vilde andrage ca. 50000 Kr., altsaa omtrentlig As-surancesummen. Dette Forslag var nu ogsaa frem-lagt. Beklageligvis havde Forskønnelsesudvalget delt sig i to Mindretal, idet Hr. Drescher og Taleren ikke kunde gaa med til en Pavillon til kun 30—32000, hvorimod det andet Mindretal, de Herrer Harald Jensen og Nørgaard, anbefalede Pavillonen til 32000 • Kr. Hr. Drescher og Taleren mente nemlig, at enten burde der bygges noget ordentligt eller ogsaa slet intet. I denne Sammenhæng maatte det erindres, at der forelaa et Andragende fra en Mængde Be-boere, særlig Grundejere, i den nordre Bydel samt fra Aarhus Amts landøkonomiske Selskab om at faa bygget en ordentlig Pavillon. I Virkeligheden var »Vennelyst« da ogsaa det eneste Sted, man havde at henvise større Forsamlinger til, for ikke

at tale om, at Sangforeninger som M. M. erne og de norske Sangere sikkert drog uden om Aarhus, hvis der ikke kunde hydes dem et passende Lokale. Hovedindvendingen mod Pavillonen til 30 eller 32000 Kr. var, at Lokalerne var for smaa, og at der ingen Beboelseslejlighed fandtes til Værten. Den sidste Ulempe var den værste og vilde særlig af Hensyn til Værtens Folkehold blive af ikke ringe Betydning. Forøvrigt syntes alle, man talte med om »Vennelyst«, at mene, at enten burde der opføres noget ordentligt eller ogsaa slet intet, og det var ret uforstaaeligt, at man ikke kunde faa en ordentlig Pavillon i »Vennelyst«, naar der til en Pavillon i »Varna« godt kunde udgives 70—80000 Kr. For at faa noget ordentligt kunde det godt være, man kom op til en 100000 Kr., men det skulde Taleren ikke regne, for Forholdet var jo dog, at man i Assurancesummen havde 56000 Kr., og Byens Tilskud vilde altsaa ikke blive mere end en Snes Tusinde. I Udvalget havde der været nævnt, at man, hvis det viste sig, at Pavillonen nogenlunde kunde bære sig, kunde bygge en lille Villa ved Siden af til Værten, men Taleren kunde dog ikke tænke sig, at Byraadet kunde gaa med til at bygge en Villa til privat Beboelse i et offentligt Anlæg. Naar Værten saaledes ikke kunde faa Bolig i eller ved Pavillonen, maatte der regnes med, at samtlige Vinduer i denne maatte kunne lukkes med Skodder eller Brædder, for ellers vilde samtlige Ruder gaa med i Vinterens Løb.

Nørgaard skulde paa Hr. Harald Jensens og egne Vegne anbefale den lille Pavillon, der var i Overensstemmelse med Byraadets Beslutning og omtrent bød det samme som det store Projekt, hvori der heller ikke var Bolig til Værten. Salen i den lille Pavillon vilde faktisk blive lige saa stor

som Salen i den gamle Pavillon. Der var ingen Anledning til at bygge en stor og kostbar Pavillon i »Vennelyst«. Han kunde ikke indse, at Varnapavillonen skulde forpligte til at bygge lige saa dyrt i »Vennelyst«, for nu havde Byen dog i Varnapavillonen et større Lokale til Brug ved de ekstraordinære Lejligheder, og til daglig vilde en Sal som den foreslaaede i »Vennelyst« være fuldt tilfredsstillende. Idet han anbefalede det mindre Projekt, anmodede han om at faa det store Projekt betydeligt forandret, særlig faa »Vingerne« fjernet, hvis det skulde blive vedtaget.

J a k o b J e n s e n saa ingen Grund til at diskutere Spørgsmaalet »stor eller lille Pavillon«, da der ingen Indstilling forelaa om en stor. Udvalget havde faaet Bemyndigelse til at planlægge en Pavillon til 30000 Kr., og derefter maatte det arbejde. At bygge en Villa til Beboelse for Værten vilde være Vandalisme. Der var udmærket Plads til de store Fester, idet det vigtigste var, at der var god Køkken- og Serveringsplads. Han havde helst set »Vennelyst« udlagt som aaben Park, og det skulde derfor glæde ham, om de Herrer Jul. Andersen og Drescher senere vilde komme med Forslag derom, da de jo hellere vilde have det end den lille Pavillon. Hr. Harald Jensen var for Resten, saa vidt man vidste, af samme Mening, saa det rigtigste vilde være at lade Sagen gaa tilbage til Udvalget.

M i k a e l J o h a n s e n mente at vide, at Hr. Harald Jensen helst vilde have en stor Koncertsal bygget forneden i Anlægget, og samme Mening var Taleren af. Man trængte haardt til et stort Koncertlokale, og blev et saadant bygget i »Vennelyst«, vilde det gavne den nordre Bydel, der de senere Aar langt fra var blevet favoriseret. Dersom man nøjedes med at bygge for 30000 Kr., vilde de 15 % af

Assurancesummen gaa tabt, og der var dog ingen Mening i at forære Selskabet dem. De fleste Fester kunde slet ikke holdes i »Varna«, da Folk ikke vilde gaa den lange Vej derud, og da det var vanskeligt for ikke at sige umuligt at holde Fester, hvortil der skulde betales Entre, i en Skov. Det var en stor Skuffelse for den nordre Bydel, at Udstillingen blev lagt mod Syd, skønt dette maaske nok var rigtigt, men den nordre Bydel burde saa ikke yderlig straffes ved ikke at faa en Pavillon i »Vennelyst«. Skulde Sagen atter udsættes, blev Pavillonen ikke færdig til Udstillingen. En Pavillon til 30000 Kr. var uantagelig, saa maatte det hele hellere ligge hen foreløbig; der maatte mindst bygges for Assurancesummen, og det maatte haabes, at Folketingsmanden for Nordre Kreds vilde tage sig varmt af denne Sag.

Müller ansaa det for ganske forfejlet at bygge en Pavillon til kun 30—32000 Kr. Forholdene vilde derved blive lige saa slette som i den gamle Pavillon, og den projekterede Pavillon saa ikke bedre ud end den, der stod i »Vennelyst« for 30 Aar siden. Projektet til 60000 Kr. havde dog sine Fordele, idet der efter det blev en Sal paa 720 □ Alen foruden Plads i den overbyggede Veranda, saa under almindelige Forhold kunde Fordringerne nok tilfredsstilles. Man havde før set, at flere Værter havde klaret sig udmærket i »Vennelyst«, uagtet de ikke havde Bolig der, saa det, at der ingen Bolig var til Værten, var ikke ubetinget nogen Hindring for Etablissementets Trivsel, skønt det maatte indrømmes, at det var bedst, om der var Lejlighed til Værten, hvis Etablissementet skulde bruges baade Sommer og Vinter, hvad ubetinget vilde være det bedste.

M i k a e l J o h a n s e n foreslog at bevilge indtil 80000 Kr., altsaa Assurancesummen plus 24000 Kr., med Anmodning til Udvalget om snarest at fremkomme med Planer, saaledes, at Pavillonen kunde staa færdig til 1. Juni 1909.

M a g n u s N i e l s e n kunde, idet han iøvrigt sluttede sig til Hr. Mikael Johansens Forslag, ønske dette ændret derhen, at Pavillonen skulde ligge forneden i Anlæget. De fremlagte Tegninger fandt han særdeles tarvelige og syntes slet ikke, de lignede Arkitekt Thorkel Møllers sædvanlige Arbejder, men Opgaven maatte vel ikke have interesseret Arkitekten.

N ø r g a a r d gjorde gældende, at det, som flere af Talerne ønskede, fik de ikke for 80000 Kr., og at Spørgsmaalet om Beliggenheden i sin Tid var afgjort og altsaa ikke forelaa. Landboerne kunde lige saa godt holde Fæst i den nu foreslaaede Pavillon som i den gamle, da Salen vilde blive lige saa stor som Salen i den nedbrændte Pavillon, hvor de godt kunde være. Det eneste, der vilde vindes ved at tage Pavillonen til 60000 Kr., vilde være, at Salen blev noget højere. Efter Udstillingen kunde man maaske erhverve Maskinhallen, som kunde rumme et Par Tusinde Mennesker, og flytte den op i »Vennelyst«, hvor den kunde opstilles paa Teatersalens Plads til Brug ved store Koncerter.

S a b r o e mente, at enten skulde der intet bygges eller ogsaa noget, der var Byen værdig. Man trængte til et stort Koncertlokale, og den Trang, der var fremme til god Musik, burde imødekommes. Hvis »Vennelyst« nu blev en aaben Park, var han bange for, at der aldrig kom nogen Pavillon der, for det ny Byraad gik næppe med til at bygge Restaurationer. Han saa helst, at Ud-

valget fik Bemyndigelse til at anvende 100000 Kr., saaledes at man kunde faa et virkeligt Koncert-lokale; dog skulde han ikke stille noget Ændringsforslag, men slutte sig til Hr. Mikael Johansens Forslag.

M i k a e l J o h a n s e n hævdede, at med Maskinhallen vilde man atter faa et Træskur, og det var dog vel ikke Meningen. For 80000 Kr. kunde der nok bygges en tidssvarende Pavillon. Varnapavillonen blev ikke nær saa dyr, og i den fandtes der dog et Lokale, hvor der kunde spise 600 Mennesker. Man kunde spare de 25000 Kr., der var bevilget til en Pavillon ved Ørnereden, og lægge dem til Assurancesummen. Det vilde være en udmærket Maade at løse Spørgsmaalet paa, for der var en meget stærk Stemning i Befolkningen for at faa noget ordentligt i »Vennelyst«.

J u l. A n d e r s e n maatte gøre opmærksom paa, at alle de smaa Udenomsbekvemmeligheder, der fandtes i den gamle Pavillon, ikke fandtes i den til 30000 Kr., hvor kort sagt alle de Forhold, der hyggede, var borte. Skønt Pavillonen til 60000 Kr. ikke vilde afgive væsentlig mere Plads, vilde den dog være adskilligt mere tiltalende, og »Vingerne« pyntede maaske ikke, men de var praktiske og bødede paa Trækken. Hvis Pavillonen blev lagt for neden, vilde den bedre forrente sig. Til Hr. Magnus Nielsen maatte han bemærke, at Arkitekten var bundet til Fundamenterne og Prisen.

M ü l l e r fandt det voveligt at flytte Maskinhallen op i »Vennelyst«, for der maatte vel da være Forskel paa at bygge en Maskinhal og en Koncertsal. Der var ingen Tvivl om, at »Vennelyst« vilde vinde, hvis Pavillonen blev lagt forneden, saa han kunde slutte sig til Hr. Johansens Forslag med den af Hr. Magnus Nielsen stillede Ændring.

Vestesen troede ikke, at de Krav, der stilledes til en stor Pavillon kunde løses for 80000 Kr.; for denne Sum vilde man faa noget, der hverken var Fugl eller Fisk, noget der var for stort til daglig og ikke vilde slaa til, naar der virkelig var en stor Fest. Hr. Nørgaards Forslag om Maskinhallen burde sikkert tages under alvorlig Overvejelse. Den kunde faas billig, var særdeles nydelig og maatte med sit mægtige frie Rum, hvor henimod 3000 Mennesker kunde faa Plads, sikkert være Idealet for en Koncertsal. Ved en saadan Ordning kunde Servering og Musik ogsaa holdes hver for sig.

Simonsen troede ikke, »Vennelyst« kunde bringes op mere, saa det mest tiltalende vilde være slet intet at bygge. Nu var der jo imidlertid vedtaget at bygge for 30000, og saa var det bedst at blive ved det. Forhaabentlig skulde der ikke oftere ofres en Mængde Penge paa Musik i »Vennelyst« for de bedrestillede. Skulde man have kommunal Musik, maatte den fordeles, saa de andre Bydele ogsaa kunde faa godt af den.

S. Petersen oplyste, at Maskinhallen ikke egne sig til at flyttes, da det Materiale, hvoraf den blev opført, var af meget daarlig Kvalitet, fordi Hallen kun var beregnet paa at staa et Aars Tid.

Müller fraraade at tænke paa at flytte Maskinhallen op i »Vennelyst«.

Sabroe troede i Modsætning til Hr. Simonsen, at en Mængde Arbejdere søgte de kommunale Koncerter.

Jakob Jensen gjorde opmærksom paa, at Arkitekten ikke var bundet til Fundamenterne, men kun til Pladsen, hvorpaa Pavillonen forøvrigt kunde lægges, som Arkitekten ønskede det. Det forbavsede ham at høre, at der skulde være stærk

Stemning for at faa en Pavillon i »Vennelyst«, for sidste Sommer havde der ofte kun været en 30 Mennesker til Koncerterne. De egentlige Arbejdere kom ikke til disse Koncerter, dertil var det for dyrt. Entreen var ikke det eneste, men der maatte ogsaa nydes noget. Forneden i Anlægget kunde der nok skabes en god Restauration, men det var umuligt at holde større Fester der, medmindre man helt vilde ødelægge Anlægget.

M i k a e l J o h a n s e n vilde med Hensyn til Entrespørgsmaalet pege paa, at man maaske kunde indrette sig som flere Steder i Tyskland, hvor Pavillonerne var indhegnet, saaledes at der toges Entre indenfor, men var gratis udenfor, hvor Musikken hørtes udmærket. En saadan Ordning var i ethvert Fald demokratisk.

N ø r g a a r d kunde ikke indrømme, at det skulde være demokratisk at dele Folk i to Lejre. De, der holdt paa at faa bygget forneden, var næppe klar over Terrænforholdene der. Skulde der bygges tidssvarende og flot, vilde Indretningen og Priserne sikkert blive saaledes, at Pavillonen ikke egnede sig for den mindre bemidlede Del af Befolkningen.

F o r m a n d e n maatte som Raadets Formand tage Afstand fra Tanken om at anvende de til en Pavillon ved Ørnereden bevilgede 25000 Kr. til Pavillonen i »Vennelyst«.

J u l. A n d e r s e n hævdede, at Arkitekten ikke kunde vende og dreje Pavillonen, som han vilde, idet det ved en Byraadsbeslutning var blevet slaaet fast, at Fundamenterne skulde benyttes. Servering og Musik vilde Folk nu engang ikke have adskilt, og Serveringen kunde meget godt gaa for sig uden Forstyrrelse af Musikken. Pavillonen kunde nok lægges for nede, uden at Anlægget

derfor ødelagdes, for Folkeforlystelserne skulde selvfølgelig vedblivende være, hvor de nu var. Han gad set, hvad Hr. Jakob Jensen havde gjort ved Udvalget, hvis det uden videre havde begyndt at bygge for de 30000 Kr. Maskinhallen kunde maaske nok bruges til Koncertsal. Vel kunde den ikke staa evigt, men den kunde vel saa ogsaa købes til en rimelig Pris.

M a g n u s N i e l s e n kunde forsikre, at Maskinhallen ikke var en Bygning, der egnede sig til at flyttes, dertil var Materialerne for daarlige og Flytningen for kostbar. Det forbavsede ham at høre, at der ikke skulde kunne lægges en Pavillon forneden i »Vennelyst«, da Terrænet efter hans Mening egnede sig udmærket.

M i k a e l J o h a n s e n ansaa det for mere vigtigt at faa en Pavillon i »Vennelyst« end ved Ørnereden. Forøvrigt var en Byraadsbeslutning før blevet omstødt.

Det vedtoges overensstemmende med Harald Jensens og Nørgaards Forslag at opføre en Pavillon i »Vennelyst« for 32000 Kr. efter de foreliggende Planer og Tegninger.

